

various types of distribution of this structure and the presence of legal cliches and terms which may include foreign language components.

Legal terms have legal content that is not always understood by non-specialists. But, despite this, the peculiarity of using legal terminology is that it is resorted to not only by professionals, but also by unskilled citizens, who, due to the specifics of the field related to it, use this terminology much more often than, for example, scientific and technical terms. At the same time, the peculiarity of communication in official business sphere is that the addressee and the recipient are more often a professional and a layperson than two professionals. Successful achievement of communication goals in this area, as in any other, is determined by the degree of understanding of the text by the participants of communication. Paying attention to the fact that even during communication in the mother tongue an adequate understanding is not always achieved due to the characteristic features of the legal text, the use of a large number of complex terms, it is not surprising how difficult it is to achieve this adequate understanding in communication in a foreign language.

3. The third group of difficulties in translating legal terminology is related to differences in the legal systems of different countries. For translation, this means the need to take into account the specifics of the legislative and legal systems of a country, as well as Ukrainian jurisprudence. Taking into account the specifics, of course, assumes that the translator has background knowledge, the ability to navigate the intricacies of the legal systems of the source language and the target language.

Анастасія Володимирівна Кисіленко – студентка III курсу Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ
Науковий керівник: Валентина Анатоліївна Василенко – професор кафедри гуманітарних дисциплін Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ,
кандидат філологічних наук, доцент

ЛІНГВОПРАВОВІ ПОМИЛКИ ПРИ СКЛАДАННІ ЗАКОНОДАВЧИХ АКТІВ

Розвиток сучасної української правової системи за складних політичних і соціально-економічних обставин загострює необхідність забезпечити досконалість її джерельної бази. У цій системі серед джерел права за значущістю для правового регулювання суспільних відносин перше місце посідає нормативно-правовий акт. В умовах збільшення обсягу законодавства, впровадження нових правових актів у життя держави велике значення має правильне оформлення законодавчих актів. Знання та правильне застосування засобів, правил і

приймів юридичної техніки дає змогу створювати грамотні та якісно оформлені нормативно-правові акти.

Велика кількість вітчизняних дослідників вивчають питання дефектів правотворчості і шукають шляхи для подолання цих дефектів, або, принаймні, зменшення їх кількості. До них належать: В. М. Баранов, О. В. Богачова, Т. В. Кашаніна, І. Б. Коліушко, В. М. Косович, А. С. Лашков, О. А. Лейба, Г. А. Марзак, Р. В. Надєєв, В. В. Речицький, В. І. Риднюк, В. Ю. Туранін, Л. О. Морозова та інші.

Нормативно-правовий акт пишеться загальнолітературною мовою з дотриманням усіх прийнятих на момент підготовки акта правил граматики, синтаксису, орфографії та пунктуації. Однак у текстах нормативно-правових актів України іноді трапляються мовні техніко-юридичні помилки. Вони є результатом порушення правил правотворчої техніки, що регулюють використання лінгвістичних засобів вираження текстів правових актів. Мовні техніко-юридичні помилки зумовлені тим, що будь-який правовий акт має документально-текстове оформлення, своєрідне мовне вираження.

Так, як приклад мовних техніко-юридичних помилок можна привести калькування – безпосереднє перенесення граматичних форм однієї мови на ґрунт іншої. Зокрема, як приклад калькування, можна навести ст. 63 Конституції України, де зазначено, що особа не несе відповідальності за відмову давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначається законом. У цьому випадку українською мовою правильним було б «давати свідчення» або просто «свідчити» (3, с. 29-30).

Проте В. І. Риднюк зазначає, що основна маса мовних техніко-юридичних помилок у текстах нормативно-правових актів лежить не в площині граматики та синтаксису, а пов'язана з порушенням вимог правотворчої техніки щодо нормативно-правового стилю, основними рисами якого є офіційність, документальність, позбавлений індивідуальності характер викладу, експресивна нейтральність, стереотипність і формалізація, стандартність, ясність, максимальна точність, економічність і повнота, зв'язність і логічна послідовність. За кожною з названих рис нормативно-правового стилю стоять відповідні мовні прийоми та методи правотворчої техніки, порушення яких призводить до мовних техніко-юридичних помилок.

До мовних техніко-юридичних помилок можна віднести і «підміну» одного терміна іншим. Прикладом є уживання терміну «недоторканий» замість терміну «недоторканий». Замість терміну «недоторканність» іноді використовують «недоторканість», то при цьому відбувається це настільки часто, що виникає питання, свідомо це чи не свідомо? Відповідь на це питання полягає в причинах їх підміни. Таким чином можна дійти висновку, що випадки ототожнення термінів «недоторканість» і «недоторканність» трапляються дедалі частіше.

Таким чином, слід розмежовувати поняття «недоторканість» і «недотрканність» за декількома критеріями. По-перше, вони мають відмінності у написанні, окрім того, мають значущі семантичні розбіжності. По-друге, вони не є синонімами та не є взаємозамінними. По-третє, мають відмінності у вимові і написанні (2, с. 108-109).

Коли мова йде про уникнення дефектів правотворчості взагалі та дефектів конституційної правотворчості зокрема, важливо згадати і про правничу термінологію. Правничій термінології властиві такі риси, як загальнорозповсюдженість і системність. Правничі терміни складають органічну систему і мають різноманітні зв'язки між собою. Важливим також є питання єдності правничої термінології, яка, на думку Ю. Д. Батана, сама по собі вже має превентивний характер, оскільки однакове вживання термінопонять як під час правотворчості, так і при правозастосуванні запобігає різночитанню, колізіям, неоднозначності, правовим спорам і юридичним конфліктам.

Для того щоб уникнути мовних помилок у нормативно-правових актах, слід враховувати, що текст нормативно-правового акта повинен бути ясным і зрозумілим для широкого кола осіб. Необхідні також точність, повнота, визначеність правових приписів. Сюди можна віднести і необхідність уникати громіздких фраз, перевантаженості речень прислівниковими і дієприслівниковими зворотами (1, с. 34-38).

Підсумовуючи, зазначимо таке. По-перше, потрібно вказати на те, що окремі недоліки сучасної правозастосовної практики зумовлені недостатньою увагою до писемної форми правових актів. По-друге, нормативно-правовий акт повинен відповідати таким властивостям, як: обов'язковість, повнота і конкретність правового регулювання; суворая відповідність закону; логічна завершеність, несуперечність, послідовність викладу тексту; зрозумілість і доступність мови викладу; семантична точність і чіткість понять і термінів; використання термінів із чітким суворо окресленим змістом тощо.

Література

1. Василенко В.А. Юридична термінологія як спеціалізована система правових понять / Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави : тези доп. V Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 18 листоп. 2016 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2016. С.34-38.
2. Євграфова Є. П. Практика виправлення законотворчих помилок. Часопис цивільного і кримінального судочинства. 2016. № 2 (29) С. 107-120.
3. Красницька А. В. Правозастосовні помилки у текстах процесуальних актів кримінального судочинства. Кримінальне право та кримінальний процес. Судова апеляція. № 1(14), 2009. С. 28-33.